

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Геолого-географічний факультет
Кафедра географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

Силабус курсу
" ОСНОВИ МЕЛІОРАЦІЇ ТА МЕЛІОРАТИВНОЇ ГЕОГРАФІЇ "

Обсяг	Загальна кількість: кредитів 3,0; годин - 90; змістовних модулів – 2
Семестр, рік	7-й, IV-й
Дні, час, місце	за розкладом занять
Викладач (і)	Тортік Микола Йосипович – кандидат географічних наук, доцент, професор кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру
Контактний телефон	0938529968
E-mail:	grunt.ggf@onu.edu.ua
Робоче місце	Кафедра географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру (каб. 63, 64, 65)
Консультації	Очні консультації: 1 год., п'ятниця 10.00-11.00 Онлайн-консультації: ZOOM, за попереднім узгодженням часу в групі Telegram

КОМУНІКАЦІЯ

e-mail: grunt.ggf@onu.edu.ua

телефон: 0938529968

соціальні мережі: Telegram, viber

аудиторія: за розкладом

АНОТАЦІЯ КУРСУ (місце даної дисципліни в програмі навчання; мета курсу; тематика)

Предмет вивчення дисципліни – меліорація як один із найефективніших прийомів поліпшення умов природно-господарського середовища, властивостей і рівня родючості ґрунтів і земель; історія меліорації та меліоративної географії в Україні; способи і технології проведення агро меліоративних заходів та ландшафтно- і ґрунтово-екологічні наслідки; сучасний стан і перспективи меліорації земель в Україні, на півдні нашої держави та Одеської області зокрема.

Пререквізити курсу: У системі природничих наук при вивченні дисципліни «**ОСНОВИ МЕЛІОРАЦІЇ ТА МЕЛІОРАТИВНОЇ ГЕОГРАФІЇ**» ефективність засвоєння її змісту суттєво підвищується після вивчення обов'язкових дисциплін, таких як «Ґрунтознавство з основами географії ґрунтів», «Метеорологія і кліматологія», «Основи гідрології та менеджмент водних ресурсів», «Геологія з основами геоморфології», «Основи ГІС», «Управління ґрунтово-земельними ресурсами», «Оцінка земель», а також вибіркового дисциплін, направлених на набуття компетентностей, пов'язаних з раціональним природокористуванням, зокрема ґрунто- і земле-.

Метою викладання дисципліни є формування уявлень про меліорацію як один з найефективніших прийомів поліпшення умов природно-господарського середовища, властивостей і родючості ґрунтів і земель, історія меліорацій в Україні, її ефективність і ландшафтно- та ґрунтово-екологічні наслідки, оцінка сучасного стану меліорованих земель загалом, перспективи розвитку меліорації земель в Україні, на півдні нашої держави та Одеської області зокрема.

Завданнями вивчення дисципліни є:

- формування уявлень про меліорацію як найефективніший прийом поліпшення умов природно-господарського середовища;
- надання знань про потребу і доцільність меліорації природних умов, ґрунтів і земель України, історію і площі їхнього меліоративного освоєння у попередні роки, географію та перспективи меліоративного будівництва;
- надання знань про ефективність меліорацій, їхні ландшафтно- і ґрунтово-екологічні наслідки, оцінка сучасного стану меліорованих земель в Україні, перспективи меліорації земель в Україні, на півдні нашої держави та Одеської області зокрема.

Очікувані результати.

Здобувач повинен:

знати:

- теорію меліорації, основи класифікації меліорацій;
- історію меліорацій і становлення меліоративної географії в Україні;
- основи і ефективність меліорацій, способи і технології їхнього проведення;
- ландшафтно- і ґрунтово-екологічні наслідки, сучасний стан та перспективи розвитку меліорацій в Україні, на півдні нашої держави та Одеської області зокрема.

вміти:

- практично застосовувати отримані знання при обґрунтуванні потреби і доцільності конкретної території, її ґрунтів і земель у меліорації, способу і технології її проведення;
- проводити географічний аналіз меліорацій (оціночні, аналітичні, районування та прогнозування).

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Навчальна дисципліна передбачає викладення лекційного матеріалу (20 год.) та проведення практичних занять (16 год.), а також самостійної роботи студентів (54 год.). Підготовка здобувачів здійснюється на лекційних та практичних заняттях, але у значній мірі покладається на самостійне вивчення предмета.

Під час викладання дисципліни використовуються методи навчання: пояснювально-ілюстративний, порівняльно-географічний, проблемного викладення, пошуково-дослідницький; наочні (презентації в Power Point); практичні заняття, зокрема творчої спрямованості; робота з навчальною та навчально-методичною літературою, використанням інтернет-ресурсів під час самостійної роботи.

Перелік тем

Змістовий модуль 1. Меліоративна географія як наука. Основи меліорацій. Історія розвитку меліорацій та меліоративної географії в Україні.

Тема 1. Вступ до меліоративної географії. Меліорація – тлумачення, дефініції, значення, класифікація меліорацій. Потреба в меліорації в залежності від умов природно-господарського середовища, ґрунтів і земель по зонах і регіонах України. Сутність меліоративної географії – мета, завдання, зв'язок з іншими науками географічного та міждисциплінарного спрямування.

Тема 2. Історія розвитку меліорацій та меліоративної географії в Україні. Історія, сучасний стан і перспективи меліорацій в Україні. Історія розвитку меліоративної географії – періоди, здобутки. Історія становлення меліоративної географії на півдні України та в Одеській області. Наукові школи, стаціонарні дослідження, оцінка результатів та перспективи подальшого розвитку.

Змістовий модуль 2. Основні види меліорацій, ефективність меліорацій, їхні ландшафтно- і ґрунтово-екологічні наслідки, оцінка сучасного стану меліорованих земель в Україні, перспективи меліорації земель в Україні, на півдні нашої держави та Одеської області зокрема.

Тема 3. Водні меліорації. Потреба у водних меліораціях. Оцінка природних умов для проведення водних меліорацій. Іригація і осушення, дренаж в меліоративних заходах.

Тема 4. Лісомеліорація і фітомеліорація. Оцінка природних умов для проведення лісо- і фітомеліорацій.

Тема 5. Земельні меліорації. Культуртехнічні меліорації. Рекультивация земель як меліоративний захід. Оцінка природних умов для проведення земельних і культуртехнічних меліорацій. Оцінка необхідності проведення рекультивации земель.

Тема 6. Хімічні меліорації. Необхідність проведення хімічних меліорацій.

Тема 7. Кліматичні меліорації. Значення кліматичних меліорацій.

Тема 8. Оцінка впливу різних видів меліорацій на довкілля. Оцінка сучасного стану меліорованих земель в Україні, перспективи меліорації земель в Україні, на півдні нашої держави та Одеської області зокрема.

Рекомендована література

Основна

1. Балюк С. А., Ромащенко І. М., Трускавецький Р. С. Меліорація ґрунтів. Херсон. 2015. 668 с.
2. Кривульченко А.І. Меліоративна географія. Київ: Каравела, 2021. 235 с.
3. Лозовіцький П. С. Меліорація ґрунтів та оптимізація ґрунтових процесів. Підручник. Київ, 2014. 528 с.
4. Наукові основи охорони та раціонального використання зрошуваних земель України / за наук. редакцією С. А. Балюка, М. І. Ромащенко, В. А. Стащука. К.: Аграрна наука, 2009. 624 с.
5. Позняк С.П. Актуальні проблеми ґрунтознавства і географії ґрунтів : навч.посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 272 с.
6. Раціональне використання ґрунтових ресурсів і відтворення родючості ґрунтів: організаційно-економічні, екологічні й нормативно-правові аспекти: колективна монографія / за ред. акад. НААНУ С. А. Балюка, чл.-кор. АЕНУ А.В. Кучера. Харків: Смуґаста типографія, 2015. 428 с.
7. Рогочинський А.М. Основи гідромеліорацій: навчальний посібник. Рівне:НУВГП, 2014. 255 с.
8. Стратегія збалансованого використання, відтворення і управління ґрунтовими ресурсами України / за наук. ред. С.А. Балюка, В.В. Медведєва. К.: Аграр. наука, 2012. 240 с.
9. Чорноземи масивів зрошення Одещини: монографія / За науковою редакцією д. біол. наук, проф. Є. Н. Красехи та к. геогр. наук, доц. Я. М. Біланчина. Одеса: Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2016. 194 с.

Додаткова

1. Адаптація агротехнологій до змін клімату: ґрунтово-агрохімічні аспекти: колективна монографія/ За ред. С. А. Балюка, В.В. Медведєва, Б.С. Носка та ін. Харків: Стильна типографія, 2018. 364 с.
2. Зрошувані землі Дунай-Дністровської зрошувальної системи: еволюція, екологія, моніторинг, охорона, родючість. За редакцією чл.-кор УААН д.с.-г.н. С.А.Балюка. Харків:

Антіква. 2001. 257 с.

3. Заходи з поліпшення еколого-агримеліоративного стану зрошуваних і вилучених зі зрошення земель Донецького регіону: рекомендації / За ред. С. А. Балюка. К. : Аграр. наука, 2005. 36 с.

4. Медведєв В.В. Моніторинг ґрунтів (цикл лекцій). Харків: Харк. нац. аграр. ун-т. 2012. 128 с.

5. Методика моніторингу земель, що перебувають у кризовому стані. Харків: НМЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії УААН», 1998. 88 с.

6. Морозов О. В. Еколого-агримеліоративний моніторинг зрошуваних земель: теорія і практика. Херсон: ЛТ-Офіс, 2010. 369 с.

7. Паньків З.П. Земельні ресурси: Навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 272 с.

8. Паньків З.П. Еволюція землекористування в Україні. Монографія. Львів: ВЦ ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. 188 с.

9. Позняк С.П., Красєха Є.Н., Кіт М.Г. Картографування ґрунтового покриву. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. 500 с.

10. Позняк С. П. Ґрунтознавство і географія ґрунтів: підручник. У двох частинах. Ч. 1 / С. П. Позняк. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 270 с.

11. Позняк С. П. Ґрунтознавство і географія ґрунтів: підручник. У двох частинах. Ч. 2 / С. П. Позняк. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 286 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. Сайт Вісника ОНУ. Серія Географічні та геологічні науки: <http://visgeo.onu.edu.ua/>.

2. Сайт Держгеокадастру: <https://land.gov.ua/>

3. Сайт ННЦ «Інститут ґрунтознавства і агрохімії» ім. О.Н. Соколовського: <http://issar.com.ua/uk>

4. Сайт Українського географічного журналу: <https://ukrgeojournal.org.ua/>

ОЦІНЮВАННЯ

Методи оцінювання

Поточний і періодичний контроль (усне опитування, тестування), оцінка виконання практичних та самостійних завдань, підсумковий контроль (тестування, усне опитування).

Контрольні роботи проводяться шляхом тестування чи надання розгорнутої відповіді на питання, або поєднання декількох видів контролю.

Розподіл балів:

Поточний контроль та оцінювання самостійної роботи (СР)				Підсумкова атестація	Сума балів
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			
T1-2	СР	T3-8	СР	20	100
10	10	30	30		

- T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів

Підсумковий контроль за дисципліною - залік. До здачі заліку допускається здобувач, який виконав усі обов'язкові види робіт, які передбачаються навчальною програмою дисципліни та під час опанування дисципліни набрав 60 і більше балів. Для здобувачів, які набрали впродовж семестру сумарно меншу кількість балів, ніж необхідний мінімум (60) допускається доздача за темами лекційних, практичних занять чи самостійної роботи, за які отримана незадовільна чи взагалі відсутня оцінка.

Самостійна робота здобувачів

Робота здобувачів складається з самостійного опрацювання та вивчення навчального матеріалу з переліку тем, що наведені вище. Самостійна робота (СР) оцінюється за

результатами підготовки і захисту рефератів, доповідей, презентацій, поточного тестування.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання відбувається із дозволу деканату факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Здобувач вищої освіти та викладач повинні дотримуватися академічної доброчесності згідно Кодексу академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І.І. Мечникова <http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/acad-dobrochesnost.pdf>. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятним у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікронавушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо). Списування під час виконання контрольних робіт та складання заліку заборонені (в т.ч. із використанням мобільних гаджетів та девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття. За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: зниження результатів оцінювання поточного та підсумкового контролю; повторне проходження оцінювання; призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, контрольні роботи, тести тощо).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим, запізнення не бажані. Бали за відвідування занять не нараховуються. Поважною причиною відсутності на заняттях вважається хвороба, що підтверджується довідкою від лікаря (лікарняним листом). За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із деканатом.

Поведінка в аудиторії: здобувачі мають дотримуватися трудового розпорядку по університету і факультету, на якому проходять заняття. Бажаною є ділова та творча атмосфера на лекціях та практичних заняттях, під час контрольних заходів – необхідно дотримуватися затверджених правил та підтримувати діловий зосереджений стиль поведінки без лишніх розмов, відволікань, шуму, тощо. Поведінка здобувачів у аудиторії має бути відповідною, направленою на організацію ділової, робочої атмосфери.